

Provinciale Staten van Noord-Holland
door tussenkomst van de statengriffier mw. drs. K. Bolt
Dreef 3, tweede etage
2012 HR Haarlem

Gedeputeerde Staten

Uw contactpersoon

Mw. M. Mevissen/ C. Oordt
BEL/RO

Telefoonnummer 023-5143448/5160
mevissenm@noord-holland.nl
oordtc@noord-holland.nl

**Betreft: Aanbieding Voordracht verklaring van geen bedenkingen
versterking Markermeerdijken en aanvullende informatie over de
versterking**

1 | 10

Geachte leden,

Aanbieding statenvoordracht

Hierbij ontvangt u ter besluitvorming de statenvoordracht, het
bijbehorende conceptbesluit en bijlagen voor het afgeven van de
definitieve verklaring van geen bedenkingen (vvgb) voor de versterking
van de Markermeerdijken.

U heeft op 13 november 2017 al een ontwerp-vvgb afgegeven. Deze
ontwerp-vvgb heeft als bijlage bij de ontwerp-omgevingsvergunning
met het ontwerpprojectplan Waterwet en de overige benodigde
ontwerp-uitvoeringsbesluiten van 14 december 2017 tot en met 24
januari 2018 ter inzage gelegen.

Achtergrondinformatie: een dijk van een opgave

De versterking Markermeerdijken is een groot project, waar de
provincie Noord-Holland op verschillende manieren bij betrokken is.
Nadat uw Staten een vvgb afgegeven hebben, kan ons college een
omgevingsvergunning verlenen. Ook zullen zij dan de natuurvergunning
en -onthefing verlenen en het projectplan op grond van de
Waterwet goedkeuren. Ons college toetst bij het uitvoeren van deze
wettelijke taken op vele aspecten¹ en wenst daarbij ook de ruimtelijke
kwaliteit van de dijk en haar omgeving te vergroten.

Uw Staten besluiten over de definitieve vvgb, ten behoeve van ons
besluit over de omgevingsvergunning (activiteit 'afwijken van de
geldende bestemmingsplannen'). De voordracht ziet dan ook alleen
daar op, en niet op de andere besluiten of de andere activiteiten van de

Verzenddatum

Kenmerk

1072963/1072966

Uw kenmerk

Postbus 3007
2001 DA Haarlem
Telefoon (023) 514 3143
Fax (023) 514 3030

Houtplein 33
2012 DE Haarlem
www.noord-holland.nl

¹ Getoetst wordt op het algemeen belang, veiligheid, ruimtelijke inpassing,
ruimtelijke kwaliteit en natuur, maar ook op financierbaarheid, technische
haalbaarheid en vergunbaarheid.

omgevingsvergunning.

Bij de brief van 10 mei 2017 (kenmerk 378735/940986 - bijlage 2) hebben we u - in aanloop naar de start van de formele procedure eind 2017 - ook uitgebreid geïnformeerd over de stand van zaken van het project.

Met deze brief willen wij u nogmaals breder informeren over onderwerpen die geen betrekking hebben op een goede ruimtelijke ordening. Deze informatie geeft namelijk inzicht in hoe wij als college het projectplan Versterking Markermeerdijken toetsen, in de voorbereiding naar het geplande goedkeuringsbesluit op 30 oktober van dit jaar.

Wij gaan in deze brief niet in op het Ambitieprogramma Ruimtelijke Kwaliteit en de middelen die uw Staten daarvoor beschikbaar hebben gesteld. U wordt daarover separaat geïnformeerd, begin 2019.

Wij toetsen langs de lijn van twee hoofdonderwerpen:

1. 'Inbreng van anderen': zienswijzen, participatie en adviezen van de Commissie voor de milieueffectrapportage: wat heeft de Alliantie Markermeerdijken ermee gedaan en wat vindt ons college daar van?
2. Provinciaal belang voor cultuurhistorie en natuur: hoe is hiermee om gegaan in het dijkversterkingsplan en hoe beoordeelt het college dat?

Wij hebben de Alliantie Markermeerdijken (hierna: Alliantie) verzocht uw vragen naar aanleiding van deze brief te beantwoorden tijdens een technische briefing op 20 september 2018. U kunt uw technische vragen indienen bij Eric Krijgsman, secretaris van de commissie NLWM krijgsmane@noord-holland.nl. Deze worden voorafgaand aan de technische briefing ook schriftelijk beantwoord.

ad 1. 'Inbreng van anderen'

De zienswijzen

Er zijn 141 zienswijzen ingediend.

De zienswijzen zijn zorgvuldig per indiener beantwoord in de concept Nota van Beantwoording zienswijzen (NvB), die als bijlage bij de statenvoordracht is gevoegd. In de NvB wordt aangegeven op welke punten de zienswijzen dan wel het toepassen van het door het Ministerie van I&W opgelegde nieuwste rekeninstrumentarium geleid hebben tot wijzigingen in het projectplan ten opzichte van het ontwerpprojectplan. Hierover wordt u in de statenvoordracht geïnformeerd.

Terugkerende algemene thema's in de zienswijzen zijn twijfel aan 'nut en noodzaak' van de dijkversterking en het vragen van aandacht voor nieuwe technieken en rekenmethodes zoals 'Dijken op Veen', 'Bewezen

Sterkte' en andere versterkingsopties waaronder Pompen in de Houtribdijk.

Deze onderwerpen zijn al jaren lang onderwerp van gesprek, en mede op aandringen van bewoners en andere belanghebbenden heeft Rijkswaterstaat verschillende extra onderzoeken uitgevoerd. De minister van Infrastructuur en Waterstaat (I&W) heeft daarop geconcludeerd dat nut en noodzaak voldoende aangetoond zijn en dat pompen in de Houtribdijk geen oplossing zijn voor deze dijkversterking. De conclusies van de onderzoeken naar 'Dijken op Veen' en 'Bewezen Sterkte' zijn meegenomen in de berekeningen. Verder heeft de minister tijdens een werkbezoek op 18 juli jl. aan de Markermeerdijken bevestigd dat de nieuwste rekenmodellen gebruikt zijn in het project. Wij hebben geen informatie die aanleiding geeft om vraagtekens te plaatsen bij de uitkomst van de onderzoeken en de uitspraak van de minister.

Ook vragen indieners van zienswijzen inzage in de berekeningen en risicoanalyses. De Alliantie heeft alle berekeningen voor de veiligheidsoplossing openbaar gemaakt. Bewoners en andere belanghebbenden kunnen, al dan niet vergezeld door externe experts, op afspraak de gegevens inzien en zij krijgen dan mondeling uitleg en toelichting. Het zelfde geldt voor de risicodossiers.

De aantasting van het monument en de verwijdering van de Noordse stenen komen vaak terug in de zienswijzen. Indieners wensen dat de dijk behouden blijft en de Noordse stenen op de plek waar deze gevonden worden, ook teruggeplaatst worden. De gemeenten Hoorn en Edam-Volendam noemen dit punt ook in hun zienswijze. We verwijzen hiervoor naar punt 2.

Over het algemeen gaat men wel akkoord met de gekozen veiligheidsoplossing. Bij de Zeevang en Scharwoude is dit echter niet het geval. Bij Zeevang staat de wens tot behoud van de monumentale dijk, naast behoud van landschap en leefomgeving voorop. Bewoners zijn dus tegen afgraven van de dijk. De bewoners van Scharwoude zijn juist niet tegen het afgraven van de dijk. Zij verzetten zich tegen de oeverdijk (die de monumentale dijk ongemoeid laat) omdat de afstand tot het open water en daarmee de woonbeleving verandert en de oeverdijk de waarden van de Westfrieze Omringdijk ook zou aantasten. Ook de gemeenteraad van Koggenland heeft een zienswijze tegen de oeverdijk ingediend.

Vanuit het perspectief van de bewoners en andere belanghebbenden kunnen wij beide invalshoeken begrijpen. Voor beide modules hebben verschillende argumenten en omstandigheden de doorslag gegeven in de keuze voor het voorkeursalternatief. Voor Scharwoude is uiteindelijk de keuze gevallen op een oeverdijk omdat zo de Westfrieze Omringdijk

vrijwel volledig wordt gespaard en het daarnaast mogelijk is om één groot natuurgebied te realiseren ter compensatie van NNN-areaal als gevolg van de totale versterking. Behoud van de hele dijk bij Zeevang, door ook hier voor een oeverdijk te kiezen, kon niet op draagvlak rekenen en had ook andere nadelen. Gekozen is daarom voor een oplossing die de overgang tussen module 6 en 7 landschappelijk beter inpasbaar maakt, die binnendijks Natura 2000-gebied spaart én het schootsveld van de Stelling van Amsterdam (bij Edam) vrij houdt.

De ingediende zienswijzen gaan verder relatief vaak over de detaillering van het plan richting uitvoeringsontwerp en onzekerheden over de effecten van werkzaamheden tijdens de uitvoering. De Alliantie neemt de opmerkingen van indieners waar mogelijk mee in de verdere uitwerking van het plan, voor zover deze al niet in de werkzaamheden voor het uitvoeringsontwerp meegenomen waren.

Waar gewenst is de Alliantie gesprekken aangegaan met particulieren en ondernemers die direct in hun belang geraakt worden, bijvoorbeeld omdat de dijkversterking over hun grond heen gepland staat. Conclusie is dat vrijwel geen enkel perceel meer geraakt wordt, en dat daarmee aan vrijwel al deze zienswijzen kan worden tegemoet gekomen. Waar dit nog wel het geval is, is HHNK natuurlijk verantwoordelijk voor schadevergoeding.

Bewoners en belanghebbenden worden door de Alliantie ook individueel en via zogenaamde 'bouwgroepen' nauw betrokken bij de nadere uitwerking en uitvoering van de plannen.

De hele zomerperiode heeft de Alliantie inloopsprekuren georganiseerd in het projectkantoor in Katwoude. Elke vrijdag vanaf 27 juli tot en met 7 september tussen 9.00 uur en 12.00 uur zijn bewoners en andere belanghebbenden welkom geweest om zich te laten informeren over de wijzigingen in het plan.

Ons college is tevreden met de acties van de Alliantie en de antwoorden van HHNK op de zienswijzen. Het laat zien dat HHNK zorgvuldige afwegingen maakt, voordat definitieve keuzes in het projectplan neerdalen.

Participatie

De volgende vraag die ons college zich gesteld heeft, is of de Alliantie voldoende mogelijkheden geboden heeft voor participatie, en wat met de input gedaan is. Immers, in veel zienswijzen wordt geklaagd over het participatieproces en de provincie wordt regelmatig benaderd door bewoners en anderen dat de participatie ondermaats zou zijn. Zie hiervoor bijvoorbeeld onze brief van mei 2017 (bijlage 2).

Het punt is recent ook naar voren gebracht door insprekers namens de Stichting Zuyderzeedijk en de IJsselmeervereniging tijdens uw Statencommissie NLWM op 25 juni jl. en in gesprekken van bewoners van de Zeevang met de Commissaris van de Koning en de gedeputeerde Water. De boodschap is: neem meer tijd om met een uitgebreider en ander ingestoken participatieproces te komen tot een dijkversterking die het monument en het landschap minder aantast. De klacht is: de Alliantie staat in de zend-stand en luistert niet.

Van het participatieproces is verslag gedaan in de Rapportage Maatschappelijke Participatie, die samen met alle ontwerpbesluiten en de Milieueffectrapportage eind 2017 ter inzage is gelegd. De rapportage geeft inzicht in de doelen² van de participatie, en beschrijft op welke wijze hier invulling aan gegeven is.

Duidelijk wordt dat de participatie overal op dezelfde wijze gestart is, maar dat, afhankelijk van het maatschappelijke initiatief, volgtrajecten op maat zijn ontstaan. Voorbeelden zijn de eerder genoemde onderzoeken zoals Dijken op Veen, die uitgevoerd zijn mede op initiatief van bewoners en andere belanghebbenden. Andere voorbeelden zijn de maatschappelijke initiatieven ten aanzien van Hoorn Westeinde, Kruispunt Warder, Haven Edam, Noordeinde Volendam, Pieterman, Uitdam, Durgerdam en Scharwoude en Zeevang.

De rapportage laat zien dat in vrijwel alle gevallen de input van bewoners en anderen geleid heeft tot aanpassingen van het plan, dan wel tot ideeën om tot een definitief ontwerp te komen, waarbij er meer draagvlak voor de oplossing is ontstaan. Dat is echter niet voor alle locaties gelukt.

Betekent dit dan ook dat de participatie niet op de juiste manier uitgevoerd is? Naar onze mening niet. Wij voelen ons daarin gesteund door het onafhankelijke onderzoek door naar het participatieproces dat in opdracht van de Alliantie Markermeerdijken door Procap is uitgevoerd. Het bureau heeft het proces vanaf 2015 geëvalueerd met gebruikmaking van de Code Maatschappelijke Participatie. Het bureau concludeert: "De Alliantie heeft veel energie en inspanning gestoken in de participatie met de omgeving en heeft daarmee met overtuiging

² Belangrijke doelen en kenmerken van de participatie in het project Markermeerdijken zijn: het komen tot een kwalitatief hoogwaardig plan rekening houdend met en passend in de unieke omgeving; het wekken van reële verwachtingen over de impact van het project tijdens en na uitvoering; het delen van informatie uit het ontwerpproces om de omgeving mee te nemen in de motivatie voor gemaakte keuzes; het breed informeren over relevante ontwikkelingen; het in beeld krijgen en eventueel kunnen meenemen van maatschappelijke initiatieven voor bijvoorbeeld een andere oplossing of een nog betere inpassing en ruimtelijke kwaliteit; het inzetten van omgevingsmanagers als vaste aanspreekpersonen voor vragen, overleggen en gesprekken.

invulling gegeven aan participatie zoals bedoeld volgens de Code Maatschappelijke Participatie".³

Uit de evaluatie blijkt ook dat het draagvlak voor het project in deze periode is gegroeid.

Wij willen nogmaals verwijzen naar onze brief van mei 2017. Daarin hebben wij aangegeven dat er op vier locaties draagvlak ontbrak voor de voorgestelde oplossingen: bij Uitdam en Durgerdam, maar ook bij Scharwoude en Zeevang.

Om vertraging in de openbare besluitvormingsprocedure te voorkomen, is voor Uitdam en Durgerdam in overleg met de minister van I&W voor een andere aanpak gekozen. Naast het ontbreken van draagvlak, waren er ook inhoudelijke redenen voor deze beslissing. De bijzondere ligging van Uitdam tussen twee grote wateren vroeg om maatwerk en de gemeenteraad van Waterland had hier eerder specifiek om gevraagd⁴. Voor Durgerdam was begin 2017 een nieuw dijktracé aan de versterkingsopgave toegevoegd, waarover nog niet met bewoners was gecommuniceerd.

Voor Scharwoude en Zeevang hebben wij ook toen al aangegeven dat wij achter de door HHNK gekozen oplossingsvarianten staan. Verdere gesprekken met bewoners hebben tot op heden niet geleid tot meer draagvlak, en wij zijn van mening dat een nieuw participatieproces niet tot nieuwe inzichten zal leiden.

Ons college is - gezien het bovenstaande - van mening dat het participatieproces zorgvuldig is verlopen.

Toetsingsadvies Commissie voor de Milieueffectrapportage (Commissie m.e.r)

De Commissie m.e.r. heeft inmiddels drie toetsingsadviezen op het MER uitgebracht: een tussenadvies op het concept MER van 3 juni 2017, een advies op het MER van 22 maart 2018 en een advies 10 juli 2018 op de aanvullende notitie die de Alliantie geschreven heeft naar aanleiding van het advies van 22 maart 2018.

Het voert in het kader van deze brief te ver de adviezen inhoudelijk te bespreken. U kunt deze inzien op de site van de Commissie m.e.r, www.commissiemer.nl, zaaknummer 3129.

De eindconclusie van de commissie is dat het MER en de aanvullende

³ Evaluatie participatie Alliantie Markermeerdijken door Procap, juli 2017.

⁴ De gemeenteraad van Waterland heeft al in 2012 een motie aangenomen met de volgende strekking: "alles te doen wat in haar (College van B&W - red.) vermogen ligt, om bij de dijkversterkingstraject betrokken instanties te bewerkstelligen, dat het uiterlijk van de Markermeerdijk bij Uitdam in de huidige staat blijft" (13 december 2012). De gemeente Waterland heeft inmiddels een wijziging van het bestemmingsplan doorgevoerd ter bescherming van het ensemble in Uitdam tussen Markermeer, de Uitdammerdijk, lintbebouwing van het dorp Uitdam en Uitdammer Dijk.

notitie samen voldoende informatie bevatten om het milieubelang volwaardig te kunnen meewegen bij het besluit over het projectplan. Ons college zal dit positief advies meenemen in de besluitvorming.

Dit neemt niet weg dat de commissie nog een aantal kanttekeningen plaatst en aanbevelingen voor besluitvorming doet, gericht op het verdere ontwerp van de dijkversterking. De kernboodschap van de commissie is: voer de dijkversterking zodanig uit, dat er zo min mogelijk negatieve effecten zijn voor het monument, landschap, cultuurhistorie, archeologie en natuur. De commissie vraagt met name aandacht voor de toetsing van de monumentenstatus van de dijk. Hier gaan wij hieronder op in.

Ad 2. Provinciaal belang voor cultuurhistorie en natuur

De provincie verleent als bevoegd gezag de omgevingsvergunning en de natuurvergunning- en ontheffing. De omgevingsvergunning wordt – onder meer - getoetst aan de Provinciale monumentenverordening: de Erfgoedverordening Noord-Holland 2017 (hierna: erfgoedverordening).

Toetsing aan de Erfgoedverordening

De Markermeerdijken zijn onderdeel van de Westfriese Omringdijk en de Noorder IJ- en Zeedijken, die zijn aangewezen als provinciaal monument. De redengevende omschrijvingen van de Westfriese Omringdijk en Noorder IJ- en Zeedijken beschrijven de beschermde waarden. De aanwijzing van de dijken als monument biedt bescherming aan deze waarden. Voor het wijzigen van een provinciaal monument is een omgevingsvergunning vereist. Op basis van het toetsingskader van deze omgevingsvergunning in artikel 7 van de Erfgoedverordening mag aantasting van de monumentale waarden alleen plaatsvinden als daarvoor zwaarwichtige redenen van aantoonbaar algemeen maatschappelijk belang zijn aan te voeren. De waterveiligheid van de provincie Noord-Holland is zo'n belang.

De Markermeerdijken met braken en voorlanden zijn levende monumenten, die het in de genen hebben om te transformeren om te kunnen blijven voldoen aan hun taak als beschermers van het land tegen het water. Dát bepaalt de identiteit van de dijken. De dijken moeten in staat zijn van vorm te veranderen, zonder de identiteit te verliezen. Dit noemen we 'behoud door ontwikkeling'.

De voorgestelde dijkversterking, met op diverse trajecten als gevolg van de versterking *vormverandering* van de monumentale dijk, is een voortzetting van een eeuwenoude ontwikkeling.

Maar, de vormveranderingen aan de dijk moeten wel noodzakelijk zijn uit oogpunt van de veiligheidsopgave. Dat is het geval. Verwezen wordt naar punt 1.

En vervolgens moeten de veranderingen recht doen aan de monumentale waarden. Ofwel, is voldoende respect betoond aan het monument?

Het college heeft in de afgelopen periode op twee manieren getoetst of dit inderdaad gebeurd is.

Ons college heeft HHNK en de Alliantie verzocht een extra technische check uit te voeren, met als doel zeker te weten dat geen technische oplossingen buiten beeld gebleven zijn, die het monument (meer) hadden kunnen sparen. Deze check is uitgevoerd op delen van modules waar de oplossing nu een omvangrijke buitenwaartse asverschuiving inhoudt, met bijbehorende afgravingen van de monumentale dijk. Het betreft dan met name ook Zeevang. Ook voor Scharwoude vindt zo'n extra technische check plaats. Bewoners zijn hier tegen de oeverdijk. Maar de oeverdijk spaart juist de monumentale dijk. De vraag aan de technische experts is daar: is er een alternatief voor een veilige dijk bij het dorp Scharwoude dat nog niet onderzocht is in het MER (en ook geen constructie is), waarbij de afstand tot het open water niet verandert en het monument toch zo goed als gespaard wordt.

De extra checks worden uitgevoerd door technische experts die met een zogenoemde frisse blik naar de ontwerpen hebben gekeken. Dit proces is nog niet afgerond, maar tussentijdse resultaten wijzen niet in de richting van nieuwe oplossingen. De Alliantie kan u tijdens de technische briefing op 20 september a.s. van meer informatie voorzien.

De tweede actie hebben wij uitgezet naar aanleiding van het advies van de Commissie m.e.r waarover wij hierboven schreven. Teneinde te toetsen of de Alliantie met voldoende respect voor de waarden van het monument gewerkt heeft, hebben wij de drie categorieën die staan voor noodzakelijke vormveranderingen: behoud, transformatie en afgraven duidelijk gedefinieerd. Mede op basis hiervan is de Rapportage cultuurhistorie Versterking aangepast (bijlage 5.8 van het Bijlagenboek bij het Projectplan waterwet).

Op basis daarvan hebben wij nogmaals uitvoerig de voorgestelde oplossingen bekeken. Dit heeft geleid tot een aanvulling van het ambtelijk cultuurhistorisch advies over de vergunningaanvraag, die opgenomen wordt in de omgevingsvergunning.

Binnen de bredere afweging die uiteindelijk gemaakt moet worden, waarbij ook financiële, technische of zwaarwegende maatschappelijke redenen (zoals natuur) meegewogen worden, heeft HHNK er naar onze mening alles aan gedaan om de monumentale waarden van de dijk zoveel mogelijk te sparen.

En waar dat niet mogelijk bleek, zijn in ieder geval de wielen (braken) gespaard, en is getracht om de nieuwe of getransformeerde dijk zo

goed mogelijk in te passen in de omgeving. Naar onze mening is daarmee voldoende respect betoond aan het monument en kan omgevingsvergunning verleend worden.

Om tegemoet te komen aan de vele zienswijzen over de terugplaatsing van de Noordse stenen, hebben wij in overleg met de Alliantie een nieuw vergunningvoorschrift opgenomen, waarin hergebruik op locatie specifiek omschreven wordt.

Natuur

Mitigatie en compensatie natuur

De werkzaamheden behorende bij de dijkversterking brengen verlies van beschermde natuur met zich mee voor Natura2000, Natuurwetwerk Nederland (NNN) en weidevogelleefgebieden.

Voorafgaande aan de ter inzage legging van alle ontwerpen was duidelijk dat de Alliantie in ruime mate aan alle verplichtingen ten aanzien van mitigatie en compensatie voldoet. Als voorbeeld noemen wij de compensatie van NNN-areaal: hier moet iets meer dan 10 hectare worden gecompenseerd en het plan voorziet in extra oppervlakte van minimaal 49 hectare.

Voor de aantasting van weidevogelleefgebied moet een kleine 60 hectare worden gecompenseerd. Het is niet mogelijk gebleken dit in grond te compenseren. De Alliantie zal daarom Water, Land en Dijken de opdracht verlenen voor kwalitatieve verbetering in bestaande weidevogelleefgebieden voor een bedrag gelijk aan het verlies in hectares. Het gaat hierbij om ruim 1 miljoen euro. Hiervoor wordt een uitvoeringsplan opgesteld.

Voor de natuurcompensatie van NNN en weidevogelleefgebied heeft de provincie in juli jl. voorafgaande aan de goedkeuring van het plan medio 2018 een overeenkomst gesloten met de Alliantie, waarin alle concrete compensatiemaatregelen zijn opgenomen.

Tot slot

Het Hoogheemraadschap heeft op 14 augustus jl. het Projectplan Waterwet voor de Versterking van de Markermeerdijken vastgesteld voor bespreking in haar commissie Water & Wegen op 5 september en in het College van Hoofdingelanden op 19 september.

Ons college spreekt zich op 30 oktober pas definitief uit. Met de huidige stand van zaken zijn wij van mening dat niets een goedkeuringsbesluit meer in de weg staat.

Wij hopen dat deze brief, samen met de schriftelijke beantwoording van vragen voor de technische briefing en de briefing zelf op 20 september, ook uw Staten doen besluiten tot het afgeven van de vvgb op 8 oktober.

Hoogachtend,
Gedeputeerde Staten van Noord-Holland,

provinciesecretaris

voorzitter

Bijlagen

1. Statenvoordracht verklaring van geen bedenkingen, met 4 bijlagen
2. Brief van 10 mei 2017
3. Nota van Beantwoording zienswijzen